Број 149. У Новом Саду, суботу 25. јуна 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом, свецом и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Пред изборе.

У „Застави“ је већ било говора о томе шта све власти раде само за себе да задобију изборнике. Тај рад власти је обмањивање и заваравање неуког народа. Нови бан обећао је добру и поштену управу, но до сада своје обећање није одржао.

Како је сада време изборима близу, ми ћемо наш народ упознати са средствима, којима се власти служе. Наравно у једном броју „Заставе“ ми то не можемо све навести, за то ћемо, као што смо већ отпочели што чешће о том писати.

У једном котару жупаније вировитичке, а то је у осечком догодио се случај да је бесно псето ујело неког човека Тај човек није себи тражио лека код доктора, него ишао врачарима, па је напослетку умро. Таквих се случајева често догађа. Котарска област изда наредбу, онда се сви пси у котару потуку јер да се лако може догодити да и други пси побесне. Сад се нашао један посланик владин, како смо читали у новинама, зове се Пишта Барловић из Ђакова, он је ишао са депутацијом молити да се сви пси потуку. Председник је онда попустио. Сад је тај посланик сав блажен. Он је рђаво стојао у котару а као посланик на сабору није ништа вредио, сад мисли да ће некоји опет за њега гласати. Изгледа чудновато да морамо говорити и о — псима, али шта ћемо кад није друкчије. Неколицини људи нису пси поубијани и то с тога, што су подписали писмено једно да ће у згради псе везане на ланцу држати. Остали народ није знао да се тако пси могу спасти па никакво писмено у општини није ни подписао и пси су потучени били. Шта је требао радити котарски предстојник? Он је требао дати прогласити да пси који не буду на ланцу у згради везани, биће сви потучени а не заћи из куће у кућу па где су које псето макар и везано у дворишту нашли и њега су убили. У целом котару по селима кроз неколико дана била је пуцњава, те се могло видети по неколико расточених кола пуних са побитим псима.

Говори се да ће они људи, нема их много, којима је псе посланик спасао а могли су их људи и сами спасти да је било кога да их поучи, јер област није хтела да учи, гласати за тог посланика. И тако један посланик на загребачком земаљском сабору, који је од увек био слепи присталица владине странке мисли помоћу паса добити гласове кад већ он сам као народни заступник није био у стању прибавити. Жалосно је да ће бити људи који ће за њега гласати.

Ми знадемо много случајева да котарске области па и жупанијске хотимице одбијају молбе становника појединих општина, и то оправдане молбе незаконито реше. Па шта онда раде? Котарски предстојник сам или кога другог подметне, наговори људе да моле свог заступника да им овај испослује код владе да њихова молба повољно буде решена. Влада је на то већ спремна.

Оде депутација у Загреб са послаником или овај сам однесе горе и влада оправдани иначе захтев одобри. Њега је требала одобрити још и жупанијска област, али је тако намештено само да се посланик покаже лепим пред народом. То се зове варати малу децу на шећер или птице на лепак.

Треба знати то, да сваку такову услугу, коју народу то боже учини посланик, народ после скупо плаћа а да то и не види. Од такве услуге највише извуче посланик а пати цео народ онда.

Писац ових редака је већ стар човек, много је што шта доживео и видео, али што се сада спрема од стране власти пред изборе, тога до сада није видео ни чуо. То је с тога што је наша монархија на прелому, па се свашта може још да догоди. Бурна су сада времена а још бурнија могу да наступе и пре да хоће него што не ће, па отуда и та заваравања, отуда и трка владиних људи, какове до сада није било, јер се земља под њима љуља. Да ли ће иза те буре народу лепши дани свануги то ћемо видети јер највише стоји сада до самог народа. #

Очајно стање у пећској околини.

Пећ, 14. јуна.

У своме последњем писму изнео сам вам читав низ имена оних Срба, који су за неколико дана пали као жртва арнаутске обести и турског насиља. Кад сам вам последњи извештај послао, седео сам затворен у кући спреман на све, а писао сам вам онај извештај по чувењу од неких пријатеља. Али кад сам смео изаћи из куће, на жалост, дознао сам, да је број жртава у околним селима за оних седам дана три пут већи био, но што сам вам јавио.

А сада од осмог до 14 јуна погибоше, што у околини а што у вароши (Пећи) њих 19 Срба. Међу овима погинуо је стари и чувени Србин Ђорђе Јанићиковић из Белице. Овом старцу било је 96 година, али поред тако дубоке старости био је још свеж и 12 јуна изашао је мало у своју ливаду, ван села. Када је стари Ђорђе уморен сео на једну кладу, спазише га три Арнаутина, дођу до њега и бајаги затраже од њега хлеба Старац није ништа имао при себи и рече им, да причекају, док оде до кућице, која је била на његовој ливади и да им донесе. Тек што је чича Ђорђе устао са кладе, сва три Арнаутина као по договору опале из својих пушака мартинака на старца. Јадни Ђорђе одмах се срушио на земљу. Оним зулумћарима крив је био и овај немоћни старац, и тешко им је било да чекају који дан, када би чича Ђорђа Бог позвао себи, него му одузеше живот пре суђена данка. И сви се питају: Шта је обесним Арнаутима зла могао учинити овај старац и шта им је он сметао?

Пре три дана из Ђаковице и пећске околине дошло је много првака и поглавара арнаутских у Пећ, да се са нашим Арнаутима договоре и да вежу бесу (склопе заверу) да разоре остатак наших славних манастира, задужбина српских Немањића. Ово ми је рекао један од Турака на поверење, али данас нам стиже и српски конзул из Приштине, Спалајковић, а чујем, да ће доћи и руски конзул г. Трухолка, из Призрена. Шта ће бити од ових арнаутских договора, видећемо, но дао би Бог, да се на добро сврши. Ако ми Бог даде живота да и ову напаст преживим, јавићу вам се опет, али све нешто стрепим, да се Арнаути због доласка српског приштинског и руског призренског конзула, још већма не озлоједе. Јер г. Спалајковић и г. Трухолка биће и отићи, али ће остати овај јадни народ незаштићен. А Арнаутин не преза и може свашта учинити, јер нема срама ни страха ни од ког. Докле ће трајати ово искушење за Србе, Бог један зна.

Ф.

Руско-јапански рат.

Из Токија јављају, да се јапански цар опростио од барона Комуре, који је именован да буде главни комесар при преговорима о миру, који ће се водити између Русије и Јапана.

Са бојишта из Мандурије јавља генерал Линевић да су Руси имали борбу са Јапанцима код Сенвајтсе.

Руси су нападали. Отели су јапанску позицију и том је приликом уништен један јапански батаљон. Јапанци су почели да се повлаче, а Руси су их гонили. Чак и онда, кад је Јапанцима стигла помоћ, претрпели су Јапанци велике губитке.

Из Петрограда јављају и то, да је код Пајенга отпочела битка.

Извиђај прилика у Пећи.

Страним листовима послан је следећи телеграм из Цариграда: „Усљед сталних зулума које Арнаути врше у Пећи и пећској околини над Србима, хтели су конзули Русије и Аустрије из Призрена и конзул Србије из Приштине, да иду у Пећ, да извиде ствар. Валија се томе противио, изјавивши да не може одговарати за њихову безбедност.“

Јављају нам из Београда, да су призренски конзули још 17. ов. м. кренули за Пећ преко Дечана, а српски конзул у Приштини ,г. др. М. Спалајковић са писарем г. М. Ракићем већ је стигао у Пећ да изврше поменуту задаћу.

Србија и Турска.

Пишу нам из Београда: „Страни листови донели су из Цариграда вест, да је наша влада на захтев Турске предузела строжије мере на српско-турској граници. Поводом тога послата је из Београда ова исправка: Српска влада је одавна и без икаква захтева с турске стране предузела потребне строге мере на српско-турској граници, али одржавању редовних прилика смета све веће исељавање српског живља из Турске у Србију.“

Пиће у лето.

У овој припеци и добу знојења и нехотице нам пада на ум пиће. Шта је теже издржати глад или жеђ? Чињени су покушаји са псима, те једно здраво псето може 40 дана издржати без чврсте хране, док без воде није у стању ни 20 дана живети. Код човека је тако исто. Што је човек према жеђи тако осетљив, тумачи се тиме, што две трећине тежине тела му сачињава вода, која се количина удиљ мора обнављати — допуњавати. Велик део воде добија човек у своје тело храном, јер и у самоме месу и риби има око 70 постотака течности, док је у воћу до 80% и више. Па крај свега тога, човек често осећа потребу пића, особито сада лети, када губи већу количину течности из свога тела услед знојења. Човеку је дневно потребно 1—1½ литре воде. Многи су претресали и данас претресају питање, да ли је боље хладно или топло пиће; да ли га треба употребљавати за време или после јела. Наравно, као и иначе, ни у томе се не слажу мишљења... За здрава човека је прилично све то једно; иначе и ту се треба држати златне средине. Једино они који пате од проширења црева, не треба да пију за време јела. Што се пак тиче температуре пића, наравно у овоме добу је угодно ледено пиће, али треба пити полако, јер га стомак тешко сварује. — У старо доба лечници су били за топло пиће, па су такво и препоручивали. У Риму су биле нарочите зграде, где се добивало топло пиће, налик на наше данашње каване. Међутим су већ и Римљани волели хладити пиће, а тако исто и стари Грци, који су мешали с пићем снег и лед. О томе налазимо помена код Плинијуса и Хипократа. Дакле и данашња навика, хладити пиће, потиче из давнина, и то смо примили од својих старих, само и у томе будимо умерени, као и они, и чувајмо се, особито сада у летње доба од сувишне употребе алкохолних пића.

Ретко поштење.

Заиста редак пример поштења пружа нам овај догађај, који се десио у Шпанији. Неки ковач из Наваре, Јован Ајзпуруа, пре 20 година наследи од свога ујака иметак у вредности од 40.000 скуда. Напусти свој занат, купи једно добро и почне економисати. Од то доба се ожени и има двоје деце. — Сада после 20 година случајно дозна, да му је ујак проневером дошао до онога новца. Услед овога сазнања толико се узбуни савест у некадањем ковачу, да се реши, да се одрекне овога имања и преда га наследницима онога трговца, кога му је ујак оштетио. Жена и породица му, наравно, противе се и неће ни да чују за то, те када га не могоше од те намере му одвратити, прогласе га лудим и даду га затворити у завод за умоболне. Сад је отуд Ајзпуруа управио молбу на шпањолеког краља, у којој га моли, да га ослободи од тог имања, које му толико мучи савест.

Човек са два срца.

Из Рима јављају, да се у Барлети ових дана венчао један човек, који има два срца. Једно му је срце са леве, а друго с десне стране. Мађио, тако се зове овај срећник, није ни знао, да има два срца, док није приликом војничке асентације то спазио војнички лечник. Приме га у војнике, где је изврсно издржао све напоре војничка живота. Када се ослободио војничке дужности, пропутовао је скоро сав свет дајући се стручњацима прегледати, док му најзад мадридски музеј купи тело, по смрти му, за 75.000 лира. Сада се оженио, да усрећи своју жену са два срца и 75.000 лира.

Штрајк жетелаца.

Из Стоног Београда јављају, да у Горњем Сентивану на имању грофа Евгена Зичија штрајкују жетеоци. — Ондашњи надсолга изашао је одмах на лице места и преслушао раднике, који захтевају повишицу наднице.

Жртва претеране ревности полицијске.

Жалостан случај се десио ових дана у Копенхагну, кад се услед претеране ревности полиција утопио један млад живот. На једном мосту у Копенхагну, шетаху два брата с једним својим пријатељем и тужили се на жалосне и тешке прилике. Један од браћа, у разговору толико паде у очајање, да је скочио с моста да се утопи. Ова двојица незнајући пливати, трчаху по улици и викао за помоћ. Скупи се свет, но место да почну око спасавања, они гледаху ову двојицу држећи их за луде. Дође и полиција ухвати овог другог брата; бадава се овај противио, он га одведе у апс, па без икаквог прегледања одведу га сутра у јутру у лудницу. Кад родитељи почеше тражити синове, нађоше једног мртвог у мртвачници а другог у лудници везаног у ланце. Тек сад видеше ту страшну забуну и пустише младића. Родитељи су повели парницу против „тако ревносне“ полиције. Овај случај је узбунио духове у престоници Данске.

Папа и Ватикан.

Познато је, да папе обично никад не остављају Ватикан. Колико би желео садањи папа, да прекрши тај неугодни обичај, особито сада у овој врућини, види се из речи му, које је рекао бразилијанском посланику приликом посете му.

— Колико Вам завидим! Ви сте слободни и можете да проваћате лето где Вам се свиди, а ја овде робујем

Подржава се глас, да ће папа ипак напустити Ватикан и провести лето у Кастел Гандолту

Време.

Према телеграфским извештајима од 24. јуна може се очекивати топло и променљиво време са местимичним непогодама.

Брзојави „Застави“.

Стигли 24. јуна.

Побуњени „Потемкин“

Софија. Бугарска „школска лађа“, на којој се уче морнари, видела је „Потемкина“ јужно од Севастопоља. Осим побуњених морнара било је на „Потемкину“ око 200 цивилних особа, међу њима и женскиња.

Феодосија. Јутрос је „Потемкин“ стигао овамо и послао један чамац на обалу. Војници су дочекали чамац плотуном Убили су двојицу, а седморица скочише у воду, али су их избавили. За тим је побуњена торпедњача која плови уз „Потемкина“ пуцала на варош. Граната је прелетела преко вароши. „Потемкин“ отпловио је у подне, те крстари. У Феодосији је проглашено ратно стање На позив власти становници су оставили варош. О тали су само чиновници и војска.

Одеса. „Потемкин“ је задржао лађу, „Велики кнез Алексијус.“ Та је лађа својина руског бродарског трговачког друштва. „Потемкин“ је отео од те лађе стоку и осталу храну и новац.

Немири у Русији.

Одеса. Полиција је ухапсила сваку ноћ по неколико стотина особа, међу њима угледних грађана. Полиција наилази на бомбе и то највише у чивутском крају вароши.

Цариград. Једна руска торпедњача на којој има 60—70 официра, стигла је овамо, јавила је руском броду који је стациониран у Цариграду, да стижу побуњеници са „Потемкином“.

Одеса. Поговара се да је брод „Потемкин“ у близини од Феодосије у ваздух бачен.

Одеса. По другој верзији Феодосија је у пламену, — јер ју бомбардују са „Потемкина“. — Становници су напустили варош. Војници пљачкају Феодосију. Боје се да ће „Потемкин“ отпловити у Батум. Потера за „Потемкином“ траје.

Харков. Има мноштво војничких бегунаца од којих су многи ухваћени.

Петроград. У Бесарабији побуњени сељаци пљачкају добра великих богаташа, Гросула и Толстоја.

ЛИСТАК.

Мугденска битка.

— В. Табуримъ. —

(Наставак.)

Неприметно... Број рањених све већи. Санитара и не беше већ. Они су односили рањенике, па и сами пали, док су то чинили. И тада стадоше носити рањенике они из убојне линије... И то беше почетак одступања... Сваки рањеник изводио је из убојне линије, рачунајући и њега самога, по пет људи. Редови се проређиваху врло брзо. Пушчана паљба се вршила без поретка... Број оних, што се враћаху, беше све већи и већи, и посред паклене ватре непријатељске, не беше могуће разазнати, ко је од њих рањен, а ко није..

Гледајући у чете, како одступају пуковник Леш их заустави, опет их прикупи, али ватра њихова беше слаба и није могла да се мери с непријатељском

И у време, кад су непријатељске топовске кугле засипале наше положаје и с фронта и са оба крила — наше батерије ућуташе, јер из неколико топова не беше вредно пуцати.

Негодујући и претећи, Леш је заустављао војнике и официре, али у исти мах је увидео, да се проређени наши пукови не могу држати пред многобројним непријатељем и он их прикупи, да би спасли топове.

Батерија 40. артиљеријске бригаде стајала ћутећки, и већ никог живог не крај ње. Леш пошље по запрегу, али је нигде не нађоше.

И он тада заповеди пуковском ађутанту, Н. Н Никитину, који је био уз њега неодступно, да скупи војнике и топове изнесе на рукама

Никитин полети на коњу у гомилу одступајућих и заустави њих тридесет момака за први топ. Војници ухватише за точкове и спице од точкова и извукоше топ. За то време убише коња под Никитини. И он паде заједно с коњем, али се затим подиже и скупи исто толико момака и за други топ.

И момци извукоше дуб ко у земљу упали други топ... Али у тај мах ошину Никитина нешто по ногама... И он паде, али затим се опет подиже и видећи, да је други топ кренуо се с места, пође к трећем. Али у тај мах се појави над његовом главом топовска граната и та га обори... Беше контужен у главу и сад већ није могао сам да устане. Четворица војника узеше га на руке и понеше.

А пуковник Леш, кад пронесоше Никитина мимо њега, помисли, да је овај убијен, те се намршти и окрене на другу страну.

XIII. Баронетар пада.

У вече се напуни село Сахедзи народом. Не беше ни једне фанзе слободне. Форишице из раније спремили за нас склониште и зготовили чај. Топовска паљба умукнула. Сви осетисмо да нам је потребно одахнути и душом и телом.

У фанзи беше хладно. Грејала беху и овде поломљена. Остаде нам да се загревамо чајем.

Долазили и одлазили официри неких пукова. О општем положају говорило се свакојако. А несумњиво беше једно, да је непријатељ поглавито навалио на наш фронт. Положај тога фронта беше сасвим искључив. У исто време док су 1. и 3 армија били окренути на југ, 1. корпус ђенерала Хернгроса беше окренут на северо-запад. А одступање наше имало је да се изврши у правцу Цуаванчи — Сјаохетуњ — Сахедзи, по правој линији к Мугдену — на југо исток...

Одред Запољскога, сачињавајући 21. броја наше десно крило, сад се указа у селу Падјаза, т. ј. пред нама, а растројена одељења његова беху већ у нашем селу.

(Наставиће се.)

Одговор

на отворено писмо г. црвених тутора старо-бечејских Стевана Живковића, лицидера, и Милана Спајића, ратара, — које је штампао у 142. броју јутарње „Заставе“ од ове године.

Нисте имали права на нас то „отворено писмо“ упутити, јер извештај на ваше рачуне од 1904. године осим нас двојице потписали су још пет чланова рачунопрегледачког одбора, који је црквена скупштина изабрала; с тога вам само нас двоје не можемо онако одговорати, како ви желите. У осталом што смо вам имали казати све смо вам казали у нашем извештају, који је, као што видимо, и вама веома добро познат, у њему тражите одговор на ваша питања. Ако је тај рачунски извештај, кога ви броширом називате, „на вас грају подигао“, позовите у помоћ, да ту грају утиша, црквени одбор, који је те ваше рачуне (који су свашта пре само не рачуна) за добре прогласио и примио.

Је ли пак когод, који је ту „броширу“ прочитао, „морао“ — како ви велите — „до закључка доћи“, да су црквени тутори „од црквено општинског новца велике своте затајили... и да су црквену општину у своју корист знатно оштетили — то је искључива ствар дотичнога, који до таких закључака долази.

Најбоље би по вас било да вам црквена скупштина даде „задовољштину“. Ми смо у два маха од црквеног одбора тражили сазив скупштине ради расправе нашег извештаја на ваше рачуне, но скупштина се, баш вашим настојавањем никако не сазива; сад или вама за љубав, или што и сам црквени одбор прева од тог извештаја, у коме од скупштине тражимо, да се тај црквени одбор, као неспособан, са управе дигне.

У Старом Бечеју 22. јуна 1905.

Јован Степанов, Иван Јелчић
свештеници.

✝

Тужним срцем јављамо свима сродницима и пријатељима, да нам се наша непрежаљена кћи, унука, сестричина, синовица и једина наша нâда

АНГЕЛИНА ПОЗНАНОВИЋ-ПАНИЋ

после дугог и тешког боловања у 17. год. живота свог данас 21. јуна у вечност преселила и своје миле за навек оставила.

Тело миле нам душе наше опојаће се у среду 22. јуна у 2 сата после подне по обреду српско-православне цркве у Грку а затим предати матери земљи у породичној гробници. I. 627

Вечан јој спомен!

У Грку, 21. јуна 1905. год.

Анка Познановић, мати. Бора и Душан Познановић, браћа. Душица Познановић, сестра. Милан Пантић, теча, Јелисавета Пантић, тетка. Даница Познановић, стрина. Ђока Панић, деда. Тина Познановић, мајка.

ИМАМ
20 ХЕКТОЛИТАРА
старе 5 година, чисте
Шљивовице.
Ђура Зурковић
I. 629 2—3 Вуковар.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.